

добре засвоїли рівномірний пульс, вміють відтворювати і записувати ритмічні малюнки, можна переходити до ритмічного двоголосся, з елементами якого вони вже ознайомилися, одночасно крокуючи пульс і проплескуючи ритм. Для прикладу берем знайому пісню А.Філіпенка “Дід Мороз”, для того щоб учні навчилися зосереджувати увагу на ритмічному малюнку не тільки своєї, а й другої групи, доцільно використовувати різні за тембровим забарвленням інструменти. Можна поєднати плескання чи простукування з грою на іграшкових ударних інструментах (барабан і трикутник; трикутник і палички тощо).

Ознайомлюючи школярів з ритмічним двоголоссям вчитель повинен добирати нескладні вправи з тим, щоб їх міг виконувати самостійно навіть учень з посередніми музичними даними.

Одним із найскладніших видів ритмічних вправ - є ритмічні канони. Корисно для супроводу пісень також ритмічне остинато (супроводжуюча група інструментів). Спочатку воно повинно бути нескладним, через деякий час рекомендую ускладнити остинато, а також змінювати його, співаючи пісню. Для цього вчитель може використовувати спеціальні ритмічні карточки, виготовлені заздалегідь. Учні співають пісню, змінюючи ритмічне остинато за знаком вчителя (зміна картки).

Відтворення ритмічних малюнків одночасно двома руками значною мірою сприяє поліпшенню координації руху рук, концентрації уваги та швидкості реакції. Враховуючи складність такого завдання, вчитель повинен добирати тільки нескладні ритмічні вправи. На наступних заняттях подібні ритмічні малюнки можна урізноманітнити різними видами рухів рук та ніг. Велике значення для розвитку пам'яті вироблення навиків читання нот та вміння зосереджувати увагу відіграють каноноподібні вправи:

а) вчитель вистукує на трикутнику, або на барабані ритмічний малюнок, а учні проплескують його, вступаючи на такт пізніше;

б) вчитель показує ритмічні картки, періодично міняючи їх. Учні відтворюють записані на них ритмічні малюнки із запізненням на одну картку;

в) вчитель або учень, який добре вчиться, співає пісню. Решта учнів проплескують її ритмічний малюнок із запізненням на один такт [4; ст. 14].

Висновки. Отже, ритмічні вправи та завдання наведені вище, не вичерпують всіх можливостей вчителя музики у вирішенні такого важливого питання, як розвиток ритмічного відчуття. Ми вважаємо, що кожен вчитель повинен творчо ставитись до проведення уроків, знаходити нові варіанти ігор, створювати індивідуальні вправи, доповнювати пісенний матеріал рекомендований програмою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Апраксина О.А. Методика музикального виховання в школі. – М: Просвещение, 1983. – 224 с.
2. Арчажникова Л. Р. Профессия – учитель музыки. – М. Просвещение, 1984. – 112 с.
3. Бабанский Ю. К., Поташник М.М. Оптимизация педагогического процесса. – К:Радянська школа, 1982. – 198 с.4
4. Верещагіна А., Жофчак З. Методика викладання музики на релятивній основі у 1 класі. – К. Музична Україна, 1977 – 50 с.
5. Ветлугіна Н. Музичний розвиток дитини. – К. 1978.
6. Ковалів В. Методика музичного виховання на релятивній основі. – К:Музична Україна, 1973. – 150 с.
7. Кабалецький Д. Б. Як розповідати дітям про музику? – К: Музична Україна, 1981. – 320 с.
8. Пастушенко. О. З., Скалецький Р. А. Методика навчання співів у V –VII класах. – К: Музична Україна, 1967. – 190 с.
9. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в основній школі.
10. Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початкових класах. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2001.
11. Тайнелъ Е. музичне виховання за методом відносної сольмізації: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Дрогобич, 2001. – 210с.

Чорна О.

Науковий керівник – доц. Маркович М.Й.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БАТИКУ, ЯК ВИДУ ТРАДИЦІЙНИХ ХУДОЖНІХ ТКАНИН УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Ткацтво – один із найдавніших і найважливіших елементів національної господарської діяльності й народного мистецтва, яке має багатовікову історію і

глибокі традиції. Про наявність ткацького виробництва на східнослов'янських землях у найдавніші часи свідчать археологічні знахідки періоду ранніх неолітичних культур.

Практична потреба людини у тканинах для вбрання, оздоблення житла і господарських потреб зумовила масове їх виготовлення в домашніх умовах. Передумови розвитку ткацтва створювалися загальним прогресом матеріальної і духовної культури народу, його соціально-економічною еволюцією. На всіх етапах розвитку ткацтво віддзеркалювало конкретні історичні, природно-географічні особливості, характер господарської діяльності та культурно-естетичні запити українського народу. Воно відображало також генетичні етнокультурні взаємозв'язки, з ткацтвом сусідніх народів. Ці чинники формували його національні, регіональні та локальні відмінності.

Багатотисячолітні традиції художньої системи декоративного вирішення тканин не втрачають свого значення й на початку третього тисячоліття. Поряд із багатьма видами декоративно-ужиткового мистецтва (керамікою, деревообробництвом, вишивкою, вибіркою, писанкарством тощо) традиційне ткацтво західного регіону, як і всієї України, має яскраво виражену художню своєрідність. Ця своєрідність є стійкою основою розвитку сучасного вітчизняного народного і професійного ткацтва, а також промислового текстильного і трикотажного виробництва. Тому ґрунтовне і всебічне дослідження народних інтер'єрних та одягових тканин України загалом, як і її історико-етнографічних регіонів, має теоретичне і практичне значення.

Актуальність теми. В художньому вирішенні деяких виробів відображені особливості етногенетичних культуротворчих процесів як окремих історико-етнографічних районів України, так і загальнослов'янської спільноти. В контексті етнічної культури українців ткани вибори західного регіону є вагомим надбанням її мистецької спадщини [3ст.21]. Народні тканини західного регіону мають яскраво виражену художню своєрідність, що є стійкою основою розвитку сучасного народного і професійного ткацтва. З огляду на посилений інтерес сучасних майстрів, художників, викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів до першоджерел традиційної української культури, дослідження тканини певного регіону, як своєрідне мистецьке явище є **актуальним**. Воно може дати цілісну картину художніх особливостей, їхніх типів і локальних варіантів, визначити регіональні ознаки на загальноукраїнському тлі.

Мета даного дослідження – традиційні тканини регіонів України XIX-XX ст., технологія розпису по тканині.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Багато вітчизняних науковців досліджували тематику народної тканини. Серед них О.Чоловського, О.Яблоновського, О.Прусевича. Про зацікавленість інших дослідників свідчать архівні матеріали К.Л.Матейко, С.И.Сидорович, І.Ф.Симоненка про обробку сировини, прядіння й ткацтво та фольклорні записи М.В.Дзіндзьо, які зберігаються в рукописних фондах Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М.Рильського НАН України, рукопис монографії А.А. Водника — з архіву Державного музею народної архітектури і побуту України (м. Київ) [5ст.57].

Виклад основного матеріалу. Особлива увага, поряд із вишивкою, вибіркою, ткацтвом, науковці приділяють батіку.

Батік - узагальнена назва різноманітних способів ручного розпису по тканині. Батьківщиною батіка вважається о. Ява в Індонезії, де і до цього дня дуже популярний одяг, розписаний вручну. У перекладі з яванського «батік» означає «малювання гарячим воском». Яванський традиційний батік - не просто розпис, він використовувався часто в якості оберега. Цей спосіб отримання малюнка на тканині використовували в давньому Шумері, Перу, Японії, Шрі-Ланці, Індокитаї, в африканських країнах [1ст.11]. У Європі батік почали застосовувати при декоруванні тканин у другій половині 19 століття. Голландці налагодили невелике виробництво, а німці поставили його на потік. Давнє і дивовижно різноманітне мистецтво зараз займає гідне місце серед інших видів декоративного мистецтва.

Batik - індонезійське слово. Tik означає «точка» або «крапля», ba - тканина. Ambatik - малювати, покривати краплями, штрихувати. У побутовому вжитку батіком називають тканину, розписану вручну. В Енциклопедії йдеться про те, що батік заснований на поєднанні малюнка, що наноситься на тканину непроникним для фарби розчином (при гарячому - розігрітий віск, при холодному - гумовий клей) з подальшим фарбуванням [2ст.11]. Отже,

характерна особливість батіка - так зване резервування, тобто нанесення на тканину певного розчину з метою зберегти і виділити колір візерунка або тла.

Сучасні техніки розпису тканини дуже різноманітні. Батік увібрав у себе особливості та художні прийоми багатьох образотворчих мистецтв - акварелі, пастелі, графіки, вітража, мозаїки. Значне спрощення прийомів розпису в порівнянні з традиційними техніками і розмаїття спеціальних засобів дозволяє розписувати різні деталі одягу, предмети інтер'єру, картини на шовку навіть тим, хто ніколи раніше не займався оформленням тканини.

В Києві і Москві перший бум розписувати шовк вручну припадає на 20 -ті роки. В Києві в 50-ті роки - були створені маленькі арт-ілі, де майстрині вручну виконували прапори, хустки, шарфи, купони та інше по ескізах професійних художників. Третя хвиля - 70-ті роки новий виток широке використання техніки ломанка (кракле) йде до України з Прибалтики - Юзас Бальчіконіс, він використав ломанку розписуючи льон і бавовну. Стають популярні розписані технікою батік завіси. Наступний етап – 90-ті роки. На Україні економічний спад. Підприємства легкої промисловості банкрутують. В Києві на київському шовковому комбінаті та дарницькому шовковому комбінаті художники розписують шовкові купони вручну технікою батік [Зст.38]. Він знову стає популярним. Відкриваються студії по вивченню техніки батік. У худсалонах великий вибір матеріалів для розпису по тканині (фарби - французькі, італійські, німецькі, місцевого виробника; та вибір контурів, резерву, супутніх матеріалів).

Класичний гарячий батік дуже схожий з класичними прийомами писанкарства: самі світлі місця закривались воском, все інше покривалось наступною по світлості фарбою, аносились воском наступні елементи і так до самого темного. Остання операція була – видалення воску. Холодний батік, коли клейким матеріалом, який називається резервом, наноситься контур, він утримує фарбу в обведеному просторі. Але є ще некласичний батік, коли художник використовує свої особисті знахідки (авторську техніку), або комбінує прийоми гарячого і холодного батіка та інше.

Чому вибирають батік? Якщо це одяг чи аксесуари авторської роботи, це обов'язково ексклюзивна річ. Можна підібрати або замовити любий колір, любий мотив. Якщо це панно, воно гарно вписується в сучасний інтер'єр.

В стародавній Японії настільки цінили батік, що для того щоб випрати розписане кімоно, його розпорювали, наколювали на раму, в горизонтальному стані промивали проточною водою (тоді не було сучасних барвників) і знову зшивали. Існує декілька технологічних методів розпису батіку.

Найдревнішим видом батіка є вузликовий . Також має декілька назв: лахерия, бандхни, тритик, планки. У технологічному плані такий процес розпису досить простий: підготовлену тканину перевивають джгутом і щільно обмотують ті місця, де мають бути смуги, а потім опускають у фарбу. Після розв'язування місця звивання залишаються такими, що не фарбують. Картинка залежить від вузлів.

При розписі методом гарячого батіка використовується розігрітий парафін (віск), який наносять на тканину спеціальними інструментами або кистю, в результаті після фарбування тканини місця під парафіном залишаються чистими [2ст.47].

Самий практичний з побутової точки зору і, мабуть, найцікавіший для втілення творчих ідей – це холодний вид батіка.

Техніка батік по духу схожа з технікою акварелі та графікою. Лінії резерву (контур чи воску) дають графічність, а прозорість фарби дає акварельність. Зараз багато хто має хобі робити речі технікою батік, захоплюється цим видом творчості.

Висновки. Тканина як художній виріб посідає у діяльності людини проміжне місце між прикладною і науковою творчістю, між емоційним сприйняттям і раціональним мисленням. Українські митці постійно працюють над оновленням структури і художньо-колеристичного оформлення тканин.

Основне кредо розпису – рукотворний, імпровізований характер. Художня тканина виконана ручним розписом відрізняється від машинно-заводського, оскільки несе життєдайне тепло та енергетику людських рук.

Художній розпис – можливість розписати хустки на шию, косинки, шарфи, порт'єри, скатертини, сумки і навіть взуття. Невеликі матеріальні витрати, дуже проста техніка виконання робить його доступним і можливим.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арманд Т. Орнаментация тканини. Посібник із розпису тканини. Під ред. М. М. Соболева. м.-л., 1931.
2. Гур'єва Т. З, Досвіди Л. У. Маяковської в оформленні тканин. — Збірник праць НИИХП, Вып. б. М., 1972.
3. Кириченко, М. А. Український народний декоративний розпис. : навч. посібник / М.А. Кириченко. — К. : Знання – прес, 2006. — 228 с.
4. Танкуз Про. У., Гороховская Л. М- й ін. Технологія розпису тканин. М., 1969.
5. Українські декоративні розписи [альбом] / сост. В. Нагай. К. : Образотв. мистецтво і муз. література, 1957. — 52 с.

Фугель Н.

Науковий керівник – Пацалюк І.І.

ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ НАТЮРМОРТУ

Світ речей є невід'ємною частиною людського буття. Його зображували починаючи з Давнього Єгипту і продовжують малювати сьогодні. Саме тому цей жанр мистецтва цікавить і пересічних громадян, і поціновувачів мистецтва, і науковців.

Метою статті є розглянути становлення та розвиток натюрморту як жанру живопису.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджень натюрморту як жанру науковцями є немало. Це питання ґрунтовно висвітлено в контексті загальної проблематики мистецтва. Так, дослідження теорії натюрморту Б. Р. Віппера дає уявлення про становлення та розвиток даного жанру від витоків і до ХХ століття. І. Болотіна дослідила генезу натюрморту в контексті історії європейського живопису. Характеризуючи натюрморт з точки зору відображення речей, вона акцентує увагу на тому, що в різні історичні епохи натюрморт трактувався по-різному, разом з тим цей жанр мистецтва є соціально зумовленим. У теоретичних роботах Н. Волкова та С. Данієля розглянуті деякі композиційні та колористичні закони натюрмортних полотен. Вивченням особливостей натюрморту займалися і інші мистецтвознавці: В. Левінсона-Лессінг, І. Щербачева, Є. Фехнер, О. Гуляєва, В. Лучук, Г. Скрипник та інші.

Аналіз наукових публікацій, а також творів майстрів натюрморту дає підставу узагальнити: *натюрморт*, як частина композиції, зустрічається ще в античному мистецтві. Відомі давньоримські фрески і мозаїки датовані I століттям. Недаремно Віппер відзначає, що зображення предмету зібране із розрізнених шматків, виявляється ізольованим. Помітна деяка оптична роздрібненість. Предмети зображені плоскими, безтілесними, символічними, але виконанні легко, ніби повітряним пензлем. Поверхня стіни абсолютно знищує форму: особливо цікавить художника просвічування – вина крізь скло, скла крізь корзинку; але завдяки тому, що просторові відносини зовсім зникли, предмети не сприймаємо розміщеними один позаду іншого, а один – в іншому.

В Середньовіччі елементи натюрморту зображувалися в релігійних картинах. Образи речей продовжують зберігати декоративне та символічне звучання. Дослідження Віппера показують, що навчившись відтворювати поверхню предмета, митець не зображує її.

Подальшому розвитку натюрморту в живописі сприяє розвиток олійного малярства. Зображуючи атмосферу, спостерігаючи ефекти світла і властивості поверхні, олійний живопис природно знову звертався до проблем натуралізму, та, відповідно, ставав просторовим мистецтвом.

Історію натюрморту як жанру станкового живопису, відкриває «натюрморт» італійського художника Якопо де Барбарі (1504). Однак, як показали дослідження, поширення жанру натюрморту припадає на 2-у половину XVI - початок XVII століття. Цьому сприяли характерні для цієї епохи природничо-наукові схильності, інтерес мистецтва до побуту і приватного життя людини, а також сам розвиток методів художнього освоєння світу. У старих майстрів натюрморт ще мав філософське значення: предмети і рослини були виразниками певних ідей.

Віппер відзначає, що художники XVI століття зіштовхнулися із проблемою «оголення» предметів. Одним із таких любителів «зривання покров із предметів» можна назвати Пітера Арсена. Він із дивним захопленням зображує розрізані туші чи залишає на передньому плані розрізаний або очищений лимон.